

INNHold:

- **Sprøyting mot kveke i rødkløver og rødsvingel**
- **Falskt såbed og siste frist for såing noen arter**
- **Vekstregulering i rødkløverfrøeng**
- **Bier, hvitkløver og hvitkløverblomster**
- **Borgjødsling i rødkløver og hvitkløverfrøeng**
- **Pussing av rødkløverfrøeng**
- **Skadedyr i frøeng**
- **Vekstregulering i grasfrøenga**

Sprøyting mot kveke i rødkløver og rødsvingel

Det er nå tid for å bekjempe kveke i rødkløver og rødsvingel. Sprøyting bør gjøres sent, dvs på kvekas 4-5 bladstadium. Aktuell midler er Agil/Zetrola (150 ml/daa) eller Focus Ultra (400-500 ml/daa). Midlene har også effekt mot timotei og andre grasarter.

Husk sprøytevask før sprøyting med Agil/ Zetrola eller Focus Ultra!

Falskt såbed

For de som skal så gjenlegg med falskt såbed er det nå aktuelt å sprøyte med glyfosat. Falskt såbed brukes for arter som vokser lite og seint. Slik forholdene ser ut så langt vil det mange steder være fine forhold for såing etter sprøyting, da vi har hatt lite nedbør som slemmer såbeddet.

Unngå sprøyting mot varslet kraftig regn, eller vent til jorda får fordelt regnet etter nedbør, for å være sikker på å unngå eventuell skade av glyfosat på kulturen. Når det sås etter falskt såbed kan tørr jord begrense spiringen. Følg derfor nøye med vatningsbehovet. Uten nedbør vil spiringsvatning og oppfølgende vatning være helt avgjørende for å sikre så god spiring og vekst som mulig.

Siste frist for såing av noen arter

Sauesvingel 15. juni, rødsvingel og engrapp 20. juni, bladfaks 15. juli og strandrør 1.juli. Siste frist betyr ikke at det er like greit som å så tidligere, store planter om høsten er avgjørende for avling i 1. års enga.

Vekstregulering i rødkløverfrøeng

Rødkløverfrøeng bør vekstreguleres, kun Moddus M er godkjent i rødkløverfrøeng. Dosen er 100 ml/daa. Bladjødsling med bor og vekstregulering med Moddus M skal ikke utføres som tankblanding. I forsøk har dette redusert effekten av midlene. Tidspunkt er mellom strekning av stenglene og knoppdanning. Vekstregulering har gitt en klar meravling, i forsøkene har meravlingen ofte ligget mellom 15 og 25 %. Enga må ikke være tørkestresset ved vekstregulering. **Husk sprøytevask før sprøyting med Moddus M!**

Bier, hvitkløver og hvitkløverblomster

Det nærmer seg blomstring i hvitkløver flere steder. Vi minner om fordelene med å ha plassert ut bikuber i tide til god pollinering. Ei bikube er nok til 2-3 dekar. Tilgang til fritt vann innen 300 m er det viktigste. Biene flyr lett på avstander inntil 1 km, så plassering er altså mer avhengig av hvor det er vann enn å spre kubene for flyveavstander. Les mer om bier og hvitkløver i [dyrkingsveiledningen](#).

Borgjødsling i rødkløver- og hvitkløverfrøeng

Jord i Norge er for det meste fattig på bor, flere av vekstene vi dyrker bør derfor gjødsles med bor både av hensyn til avling og av hensyn til kvalitet. I rødkløver er bor viktig for sukkertransporten og derfor også nektarfylde, i tillegg er det viktig for vekst av pollenslangen. Bladgjødsling med bor kan gjøres mellom stengelstrekning og knoppdanning. Aktuelle bladgjødslingsmidler nå er Bortrac eller «Bor 150 Lebosol». Til hvitkløver benyttes 100 ml/daa og til rødkløver 150 ml/daa. Ikke bland bladgjødsling med bor med Moddus M.

Pussing av rødkløverfrøeng

Forsøk som er gjort de seinere årene har vist at pussing av rødkløverfrøeng gir en meravling, i middel for 6 forsøk var meravlingen 10 %. Pussing har en vekstregulerende effekt som kan gi enklere tresking, bidrar i ugraskampen og reduserer angrep av skadeinsekter. Forutsetningen er at pussing gjøres til riktig tid og på riktig måte. Tidspunkt er når kløveren er 15-20 cm høy, det vil ofte si rundt 20. mai, det må ikke være tørkeforhold ved pussing. Dersom enga har blitt litt større enn optimalt er det viktig å pusse forsiktig slik at stenglene som strekker seg ikke skades.

I forsøkene er det benyttet beitepusser eller halmsnitte, i praksis har vi sett at slåmaskin også har fungert godt. Brukes det stor bredde på slåmaskinen må det kjøres så rolig at ikke kniven svinger opp og ned. I bildet er høyre del pusset mens venstre del var upusset. Det ble en klar og god effekt mot ugras av pussingen.

Skadedyr i frøeng

Hvitaksmidd

Angrep av hvitaksmidd finner man normalt sett i engkvein, engrapp, engsvingel, rødsvingel og sauesvingel. Faren for angrep øker med alderen av frøenga. 1. års eng er det sjelden nødvendig å behandle. På bildet vises hvitaks i kvein (foto: John Ingar Øverland). Riktig tid for sprøyting har normalt vært rundt 17. mai, men tidspunktet er ikke avgjørende da midten har flere generasjoner som bør bekjempes. Ta det gjerne med dersom du skal ut å sprøyte i enga frem mot 17. mai. I eldre engkvein kan det være aktuelt med mer enn ei sprøyting. Pyretroid blandes med stråforkortingsmiddel ved første gangs sprøyting, ved eventuelt ved begynnende strekning. Pyretroid kan også blandes inn ved eventuell seinere stråforkorting i begynnelsen av juni.

[Hvitaksmidd i Plantevernleksikonet](#)

Kløversnutebille

For de som tidligere har opplevd angrep av kløversnutebille i hvit- eller rødkløver, er det viktig å vurdere faren nå, før blomstring starter.

Kløversnutebille kan hovedsakelig et problem i all hvitkløverfrøeng og 2. års frøeng av rødkløver. I motsetning til i fjor har vi hatt relativt høye temperaturer noen dager i mai. I uka som kommer varsles jevnt over fine forhold for skadeinsekter og biller. Det er derfor sannsynlig med angrep fra disse. Mavrik/ Evure ble godkjent med «Minor use» foran denne sesongen. Fra før er pyretroidene Decis og Karate godkjent i kløver, før blomstring.

Ta kontakt med din lokale frørådgiver for å få vurdert risikoen lokalt. I dyrkingsveiledningen heter det følgende om kløversnutebiller:

«Når dagtemperaturen flere dager på rad kommer opp i ca 20°C, flyr de inn i frøenga og gnager tett i tett med små hull i bladene (næringsgnag eller hullgnag, som ikke må forveksles med snegleknag som er mer uregelmessig og der det ofte blir igjen rester av bladets overflatehinne. Deretter legger snutebillene egg i blomsterknoppene. Eggene klekkes til larver som gnager på frøanlegga, seinere frøene, inni belgene i hvert blomsterhode.»

Les mer om kløversnutebiller på s 8-9 i dyrkingsveiledningen: [Frøavl av kvitkløver \(nibio.no\)](https://nibio.no/forbruker/produktinformasjon/frøavl-av-kvitkløver)

Foto: Plantevern 2022, FKA

Andre insekter

I eldre enger kan insekter i tillegg til hvitaksmidd gjøre så stor skade at bekjemping er nødvendig. Først og fremst er det timoteiflue og grastege vi har sett noe skader av, men også sikader i strandrør og bladminérflue i engsvingel.

Skader av timoteiflue viser seg etter skyting som døde striper i akset hvor larven til timoteiflua har gnaget (bildet over til venstre). Når skade viser seg er det for sent å gjennomføre en bekjemping, den

må gjøres når flua legger egg og fram til før larvene har gått inn bladslira til akset. Eggene legges nederst på et av de to øvre bladene i siste halvdel av mai. Ofte ser skaden verre ut enn hva den faktisk er, en kan regne med at et skadd aks taper 50 % av avlingen. Sjøl med bare 2-3 skadde aks pr m² blir skaden svært synlig uten at den er av særlig betydning. Bekjemping er bare i områder hvor en erfaringsmessig har store angrep. Bekjemping som for hvitaksmidd.

Tegeskadene i frøeng gjøres i hovedsak av de små nymfene (bildet over til høyre), de kan være vanskelig å oppdage i enga, en må gjerne bruke noe tid på hvert sted for å se tegegenymfene. Om behov bekjemping med et pyretroid.

Skade av bladminérflue kan komme også i første års enger dersom en har år med store angrep. Ofte ser vi det i korn hvor en får næringsstikk som viser seg som nålestikk i bladene. Ser en slike angrep bør en også sjekke i frøengene.

Vekstregulering i grasfrøenga

Det nærmer seg tid for vekstregulering i flere arter. Ta en sjekk i egen frøeng for å finne ut hvor langt den har kommet i utviklinga. Vekstregulering i de ulike artene ble omtalt i Frønytt nr 8 2023.

Bildet viser at strekkinga er i gang i engsvingelsorten Vestar i Revetal, Vestfold.

Alle Frønytt finner du også på frøavlerlagets nettside <https://www.froavlerlaget.no>

Er du i tvil om frø – ta kontakt med din lokale frørådgiver.

Silja Valand	Norsk Landbruksrådgiving Viken	900 89 399
John Ingar Øverland	Norsk Landbruksrådgiving Viken	958 80 143
Trond Gunnarstorp	Norsk Landbruksrådgiving Øst	481 63 082
Astrid Gissingner	Norsk Landbruksrådgiving Agder	917 63 115
Harald Solberg	Norsk Landbruksrådgiving Innlandet	957 69 860